

بررسی آثار اجتماعی و فرهنگی آموزش شهروندان در زمینه مدیریت پسماند شهری (مطالعه موردی محله نیروی هوایی منطقه ۱۳ شهرداری تهران)

مهدیه فراهانی^۱

طلیعه خادمیان^۲

فردین منصوری^۳

هادی ذاکری^۴

چکیده

هدف از مطالعه حاضر بررسی آثار اجتماعی و فرهنگی آموزش شهروندان در زمینه مدیریت پسماند در محله نیروی هوایی منطقه ۱۳ شهرداری تهران می باشد. در این مطالعه، روش پژوهش از نظر مسیر توصیفی تحلیلی، از نظر زمان مقطعی، از نظر هدف کاربردی و از نظر میزان ژرفایی پهنانگر است. برای گردآوری اطلاعات نیز از روش اسنادی و میدانی استفاده شده است که قسمت میدانی شامل مصاحبه های عمیق و انجام فوکوس گروپ می باشد. جامعه آماری پژوهش شامل آن دسته از افراد ساکن در منطقه ۱۳ شهرداری تهران که انواع آموزش های مدیریت پسماند به آن ها ارائه شده و کارشناسان ادارات بازیافت منطقه ۱۳ و آموزشگران محله نیروی هوایی می باشد. با توجه به نتایج تحقیق مهم ترین تأثیرات شناسایی شده شامل موارد زیر می باشد: افزایش آگاهی مردم در زمینه تفکیک زباله، که دارای تاثیر مستقیم و اولیه می باشد. افزایش مشارکت مردم در حفظ محیط زیست محله، که دارای تاثیر ثانویه و غیر مستقیم می باشد. افزایش مشارکت مردم در فعالیت های دیگر محله، که دارای تاثیر انباشتی و فزاینده می باشد. بهبود پاکیزگی سطح محل، دارای تاثیر ثانویه و غیر مستقیم می باشد. کم شدن فعالیت زباله گرد ها و آشغال جمع کن غیررسمی که دارای تاثیر ثانویه و غیر مستقیم می باشد. افزایش درآمد برای شهرداری، که دارای تاثیر ثانویه و غیر مستقیم می باشد. افزایش درآمد برای پیمانکار طرح، که دارای تاثیر مستقیم و اولیه می باشد. کاهش آلودگی های محیطی، که دارای تاثیر انباشتی و غیر مستقیم می باشد. میزان رضایت مندی پیمانکار اجرای طرح، که دارای تاثیر انباشتی و فزاینده می باشد. رضایت ساکنین از عملکرد شهرداری در راستای اجرای پروژه، که دارای تاثیر انباشتی و فزاینده می باشد. بالا رفتن اعتماد اجتماعی میان آموزش دیدگان، که دارای تاثیر انباشتی و فزاینده می باشد.

واژگان کلیدی: تأثیرات، اجتماعی و فرهنگی، آموزش شهروندی، مدیریت پسماند.

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۶/۱۱/۲۴ تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۶/۱۲/۲۳

^۱ کارشناس ارشد جامعه شناسی دانشگاه آزاد واحد تهران شمال

^۲ استادیار گروه جامعه شناسی دانشگاه آزاد واحد تهران شمال

^۳ دانشجوی دکتری سیاست گذاری فرهنگی دانشگاه خوارزمی تهران. (FARDINMANSORI@GMAIL.COM)

^۴ کارشناس ارشد حقوق جزا و جرم شناسی دانشگاه تهران

مقدمه

سیستم مدیریت پسماند شهری به معنای امروزی آن، در دهه ۱۹۳۰ در کشورهای صنعتی پدید آمد. تا دهه ۱۹۷۰ به پسماند به عنوان دور ریزنگاه میشد و در این شیوه ها معایب متعدد بهداشتی، محیط زیستی، اقتصادی و زیبایی شناختی وجود داشت، که در سایه تحولات تکنولوژی و افزایش آگاهی های عمومی سیستم های جدید مدیریت پسماند در کشورهای صنعتی و سایر کشورهای دنیا به تدریج توسعه یافت. در این دگرگونی ها توجه به مسائل زیست محیطی و شرایط سیاسی و اقتصادی آن، مسائلی نظیر صرفه جویی در مصرف مواد و انرژی و بازیافت آنها از پسماند شهری به طور جدی مورد توجه قرار گرفت و به مرور زمان فرآیند پردازش و بازیافت پسماند جایگاه کلیدی تری در مدیریت پسماند پیدا کرد. در دهه هشتاد و نود میلادی، مسئله (توسعه پایدار) مطرح شد و صاحب نظران به این نتیجه رسیدند که بدون لحاظ کردن سه جنبه ی اقتصادی، محیط زیستی و اجتماعی، نمی توان امید داشت که منابع محدود کره ی زمین پاسخگوی نیازهای نسل های بعدی نیز باشد (نورپور و همکاران، ۱۳۹۲: ۹).

افزایش سریع جمعیت، توسعه صنایع و پیشرفت تکنولوژی و تمایل بیشتر به افزایش مواد مصرفی و در نتیجه ازدیاد مواد زائد جامد، از مسائلی است که اخیراً در جوامع بشری بحران های عظیمی را به وجود آورده است. گزارشها و آمارهای موجود در از کشورهای توسعه یافته نشان می دهد که هر روز به ازای هر خانوار ۱ تا ۸ کیلوگرم مواد زائد خانگی (براس و همکاران) و سالانه بیش از ۵ میلیون تن مواد زائد جامد شهری و صنعتی تولید می شود مضافاً این که جمع آوری و دفع چنین موادی در اغلب کشورهای جهان به ویژه کشورهای در حال توسعه از تکنولوژی چندان پیشرفت های برخوردار نیست بنابراین ایجاد یک سیستم منظم جمع آوری و دفع بهداشتی زباله یکی از نیازهای اولیه شهرها و کشورهای در حال توسعه برای حل مشکل تلنبار زباله و عدم جمع آوری و دفع بهداشتی است (رایزر و همکاران، ۱۳۹۰).

می توان گفت جداسازی، کلید فرایند کامل مدیریت علمی مواد زائد می باشد. زیرا دسته بندی و جداسازی صحیح طبقات مختلف مواد زائد؛ به پالایش و دفع مناسب تر آنها منجر می گردد. تفکیک از مبدا با اهدافی چون بازیافت بخش عمده ای از زباله های شهری و برگشت آن به چرخه تولید و مصرف مجدد، کاهش چشم گیر حجم و وزن زباله های شهری، کاهش هزینه های مربوط به جمع آوری و دفع مواد زائد، منافع اقتصادی قابل کسب از مواد تفکیک شده، صرفه جویی در اراضی مورد

^۱Offal

نیاز برای دفن زباله و کاهش هزینه‌های مربوط، کم‌شدن استهلاك و هزینه‌های تعمیرات و نگهداری گاهی کارخانه‌های کمپوست و تولید کمپوست مرغوب و به‌عبارتی دیگر دستیابی به اهداف اقتصادی، بهداشتی و زیست‌محیطی موردتوجه است.

در جامعه امروز، لزوم آموزش فرهنگ زندگی شهری کاملاً مشهود است. شهر تهران نیز با افزایش مداوم جمعیت و افزایش خرده فرهنگ‌ها و قومیت‌های متعدد رو به‌روست و به‌موازات آن با نیازهای اجتماعی وابسته به آن مواجه است که با گسترش و افزایش این وضعیت، نیازها به‌مراتب بیشتر می‌شود. لذا این امر، تعهداتی را برای مدیران شهری و تکالیفی را برای شهروندان به‌همراه دارد و ارزش‌ها و هنجارهای را به‌دنبال دارد که این مهم، مدیریت مطلوب شهری را با تکیه بر آموزش‌های شهروندی، جهت انتقال آموزش‌های شهری به مردم با هدف ارتقای مشارکت- اجتماعی بیش از پیش می‌طلبد. کی از مفاهیم عمده در ادبیات آموزشی؛ تدوین محتوای آموزشی منطبق با نیاز شهروند است و ازجمله مسائلی که امروزه نیز حائزاهمیت است بازیافت است. در جامعه امروز، بازیافت زباله می‌تواند نقش بسیار مهم و حائز اهمیت در حفظ منابع طبیعی و ملی و نهایتاً پایدار کشور ایفا نماید. مشارکت شهروندان در امر تفکیک پسماند می‌تواند گام موثری در پیشبرد اهداف توسعه پایدار ایفا نماید. متولی امر آموزش شهروندی در این حوزه نیز شهرداری است تا فرهنگ‌سازی و آموزش شهروندان را هرچه بیشتر و موثرتر انجام داده تا در جهت نیل به پیشبرد اهداف حفاظت از منابع طبیعی و همچنین جلوگیری از آلودگی‌های زیست‌محیطی به‌عنوان یک عامل موثر بکوشد (تمیزی فر، ۱۳۹۰: ۷).

مدیریت پسماند بدون در نظر گرفتن نقش مردم که تولیدکننده اصلی پسماند هستند، غیر قابل‌ممکن خواهد بود. مشارکت و همکاری مردمی و شرکت آگاهانه و حس مسئولیت و دلسوزی برای آیندگان است که سبب توسعه و آرامش و حیات اجتماعی می‌شود. مشارکت را باید به‌عنوان هدف، ابزار و یکی از نیازهای اساسی بشر موردتوجه قرار داد و برای بهره‌برداری از میزان مشارکت مردم، آموزش و فرهنگ‌سازی نقش مهمی را ایفا می‌کند. اهمیت آموزش و اطلاع‌رسانی و آگاهی در تمام امور شهری برای افزایش میزان مشارکت و همکاری مردمی بسیار قابل توجه می‌باشد. که باید در این زمینه از روش‌های نوین و آکادمیک آموزشی که آمیزهای از علم و تجربه می‌باشد، بهره گرفت. از مهم‌ترین عوامل موثر بر میزان مشارکت مردم آگاهی، آموزش و ایجاد انگیزه در آن‌ها به روش‌های مختلف می‌باشد، البته آگاهی به‌تنهایی موثر نمی‌باشد چون پیامد آگاهی باید تغییر نگرش و در نتیجه تغییر رفتار و اقدام به مشارکت باشد (احمدی و همکاران، ۱۳۹۲).

بدین ترتیب شهروندان برای اداره‌ی اموری شهری از جمله امر نظافت و تولید پسماند و دفع مواد زاید در محله‌ی خود، نیازمند آموزش‌هایی شهروندی مناسب در این زمینه هستند تا بتوانند کنش بهتری در رابطه با پسماند در محله‌ی خود داشته باشند. آموزش‌های شهروندی به شهروند کمک می‌کند تا در زمان کوتاه‌تر و با هزینه‌ی کمتر و به‌شیوه‌ای هنجاری‌تر مسیر زندگی خود را در محله طی کند (کیانی، ۱۳۹۲).

بر همین اساس سازمان مدیریت پسماند، در سال ۱۳۹۳، ۱۲ ناحیه در سطح شهر تهران را برای اجرای طرح پایلوت تفکیک از مبدأ انتخاب نموده است که ناحیه ۲ منطقه ۱۳ و محله نیروی هوایی جزء یکی از آنها است. براساس این طرح، در هر محله ناحیه ۲، یک آموزشگر همراه یک ماشین ملودی و راننده و کارگر، هر روز در محله فعالیت می‌کنند. فعالیت آنها شامل آموزش چهره‌به‌چهره، توزیع کیسه مخصوص زباله خشک و دریافت کیسه‌های پر شده و حرکت ماشین با پخش ملودی است. آگاهی از اثرات اجرای این طرح و آموزش‌هایی که به شهروندان در این زمینه داده می‌شود، نیازمند پژوهشی دقیق و موشکافانه، از اثرات و ابعاد پنهانی این طرح است. بنابراین مهم‌ترین اهداف انجام تحقیق حاضر را می‌توان در موارد زیر بیان کرد:

. تعیین اثرات و پیامدهای آموزش مدیریت پسماند بر ساکنان محله نیروی هوایی منطقه‌ی ۱۳ شهرداری تهران

. شناسایی افراد و گروه‌های ذینفع در این طرح.

. شناسایی و ارزیابی تأثیرات اجتماعی و فرهنگی احتمالی آموزش مدیریت پسماند در محله نیروی هوایی منطقه‌ی ۱۳ شهرداری تهران بر عملکرد سازمان‌ها و نهادهای موجود در محدوده اجرای طرح.

. شناخت نگرش‌ها و ارزیابی نظرات شهروندان در خصوص لزوم آموزش مدیریت پسماند و اهمیت آن.

. جلب مشارکت عمومی و سهم کردن شهروندان محله نیروی هوایی منطقه‌ی ۱۳ شهرداری تهران در مدیریت پسماند محله خود.

. ارائه راهکارهای عملی برای کاهش تأثیرات منفی و تقویت آثار مثبت طرح.

- مبانی نظری تحقیق

- پیشینه تجربی

- شاهکوهی و همکاران (۱۳۹۳) میزان مشارکت شهروندان در مدیریت پسماند خانگی در شهر مشهد را با ۳۲۲ نمونه از سرپرستان خانوار مورد بررسی قرار دادند. نتایج این تحقیق نشان می دهد که عواملی همچون رضایت، اعتماد، آگاهی و تعلق خاطر به مکان می تواند در میزان مشارکت موثر باشند. همچنین متغیرهای شغل، تحصیلات، هزینه خانوار، جنس و نوع مالکیت با میزان مشارکت رابطه معناداری دارد. درحالی که سن با متغیر وابسته تحقیق رابطه ای نداشت.

- مظاهری و همکاران در (۱۳۹۲) پژوهشی با عنوان بررسی میزان تاثیر آموزش های چهره به چهره عوامل شهرداری تهران بر رفتار شهروندان در مبحث مدیریت پسماند انجام داده اند. این پژوهش با هدف تعیین میزان اثربخشی دوره های آموزش چهره به چهره عوامل شهرداری تهران بر رفتار شهروندان در امر مدیریت پسماندهای شهری انجام گردیده است. این تحقیق از نظر هدف کاربردی و از نظر روش پیمایشی و ماهیت آن از نوع تحقیقات علی مقایسه ای بوده است. در تحلیل یافته های این پژوهش بیان می کنند که: اثربخشی دوره های آموزشی چهره به چهره در رفتار شهروندان پیرامون مباحث مدیریت پسماند شهری بر ۳ سطح دانش شهروندان با ضریب همبستگی چندگانه ۰/۳۹۱ و ضریب تعیین ۰/۱۵۳، بینش شهروندان با ضریب همبستگی ۰/۴۹۱ و ضریب تعیین ۰/۲۴۲ و گُش شهروندان با ضریب همبستگی چندگانه ۰/۵۱۶ و ضریب تعیین ۰/۲۷۰ تأثیرگذار بوده است.

- کریمی (۱۳۹۲) در بررسی عوامل اجتماعی و فرهنگی موثر بر مشارکت شهروندی (مطالعه موردی تفکیک زباله از مبدا در شهر تهران) و با ۳۸۴ نمونه از مناطق ۱۷، ۱۷ شهر تهران انجام داده است. در این پژوهش متغیرهای مسئولیت شهروندی، باورهای نادرست، سودمندی تفکیک زباله، اعتماد به شهرداری و نگرش زیست محیطی و شرایط عمل بر میزان مشارکت در تفکیک موثر هستند و از بین این عوامل شرایط عمل و احساس مسئولیت شهروندی مهم تر می باشند.

- عمادزاده و همکاران (۱۳۹۱) به بررسی عوامل مور بر رفتار بازیافت و مشارکت شهروندان در برنامه های بازیافت پرداختند. این پژوهش در روستای یاسه چای از توابع شهرستان شهرکرد و در بین ۱۴۰ خانوار انجام شد. نتایج حاصل از تحقیق نشان می دهد دانش و آگاهی از برنامه های بازیافت و محیط زیست و درک اثربخشی عمل فردی بر مشارکت شهروندان در برنامه های جمع آوری و بازیافت پسماند تاثیر زیادی دارند.

- صالحی و همکاران (۱۳۹۱) رفتارهای زیست محیطی گردشگران ساحلی شهر بوشهر را مورد بررسی قرار دادند. در این تحقیق ۲۶۸ پرسش نامه در بین گردشگرانی که در ایام نوروز در این شهر اقامت داشتند توزیع گردید. نتایج نشان داد نگرانی زیست محیطی با رفتارهای زیست محیطی هم بستگی مثبتی دارد. در حالی که از بین متغیرهای جمعیتی (سن، تحصیلات، وضعیت تاهل، نوع اقامت) تنها متغیر سن رابطه معناداری با رفتار زیست محیطی دارد.

چارچوب نظری

نظریه‌ی توسعه‌ی پایدار شهری

نظریه‌ی توسعه‌ی پایدار شهری حاصل بحث‌های طرفداران محیط زیست درباره‌ی مسائل زیست-محیطی به‌خصوص زیست شهری است که به دنبال نظریه‌ی توسعه‌ی پایدار برای حمایت از منابع محیطی ارائه شد. در این نظریه موضوع نگهداری منابع برای حال و آینده از طریق استفاده‌ی بهینه از زمین و وارد کردن کمترین ضایعات به منابع تجدیدناپذیر مطرح است. نظریه‌ی توسعه‌ی پایدار شهری موضوع‌های جلوگیری از آلودگی‌های زیست‌شهری و ناحیه‌ای، کاهش ظرفیت‌های تولید محیط محلی ناحیه‌ای و ملی، حمایت از بازیافت‌ها، عدم حمایت از توسعه‌های زیان‌آور و از بین بردن شکاف میان فقیر و غنی را مطرح می‌کند. همچنین راه رسیدن به این اهداف را با برنامه‌ریزی-های شهری، روستایی، ناحیه‌ای و ملی که برابر با قانون کنترل بیشتر در شهر و روستاست می‌داند. این نظریه به مثابه‌ی دیدگاهی راهبردی به نقش دولت در این برنامه‌ریزی‌ها اهمیت بسیاری می‌دهد و معتقد است دولت‌ها باید از محیط زیست شهری حمایت همه‌جانبه‌ای کنند. این نظریه‌ی پایداری شکل شهر، الگوی پایدار سکونتگاه‌ها، الگوی مؤثر حمل و نقل در زمینه‌ی مصرف سوخت و نیز شهر را در سلسله مراتب ناحیه‌ی شهری بررسی می‌کند زیرا ایجاد شهر را فقط برای لذت شهرنشینان می‌داند. در یک دید اجمالی مبانی نظری مفهوم پایداری در شهر و ناحیه شامل این موارد می‌شود: کاهش آلودگی، نگهداری منابع طبیعی، کاهش حجم ضایعات شهری، افزایش بازیافت‌ها، کاهش انرژی مصرفی، افزایش بیش از حد جانداران مفید در شهر و روستا با ایجاد جامعه‌ی جنگلی، درختان شهری و نواحی سبز، عدم تمرکز شهری و کاهش پراکندگی‌ها، افزایش تراکم متوسط در حومه‌های شهری و شهرهای کوچک، کاهش فواصل ارتباطی، ایجاد اشتغال محلی، توسعه‌ی متنوع مسکن در مراکز اشتغال، توسعه‌ی شهرهای کوچک برای کاهش اتکا به شهرهای بزرگ، ساختار اجتماعی متعادل حمل و نقل عمومی و کاهش راهبندان جاده‌ای، مدیریت ضایعات بازیافت‌نشده‌ی، توزیع منابع و تهیه‌ی غذای پایدار محلی به این طریق اولاً با جانشینی منابع و

نوسازی آن‌ها اتخاذ سیاست کاربری صحیح و محافظت از زمین بالا می‌رود و ثانیاً با توجه به برنامه-ریزی شهری و ناحیه‌ای و ساماندهی فضا توسعه‌ی پایدار شهری حاصل می‌شود. در سازمان ملل مسائل محوری و شرایط ضروری برای توسعه‌ی پایدار که به‌وسیله‌ی کمیسیون جهانی توسعه و محیط مورد شناسایی قرار گرفته است به قرار زیر است: جمعیت و توسعه، امنیت، انرژی، صنعت و چالش‌های شهری. پیگیری سیاست مبتنی بر توسعه‌ی پایدار متضمن رعایت موارد زیر است:

وجود نظامی سیاسی که مشارکت مؤثر شهروندان در فرآیند تصمیم‌گیری را تضمین کند
وجود نظامی اقتصادی که راه‌حل‌هایی برای تنش‌های برخاسته از توسعه‌ی هماهنگ و ناموزون را فراهم آورد

وجود نظامی تولیدی که تعهد حفظ مبانی بوم‌شناختی برای توسعه را محترم شمارد
وجود نظامی فن‌آورانه (تکنولوژیکی) که الگوهای پایدار برای تجارت را پایه‌ریزی نماید
وجود نظامی بین‌المللی که الگوهای پایدار برای تجارت را پایه‌ریزی نماید (نوابخش و همکاران، ۱۳۸۸).

نظریه‌ی شهر سالم

نظریه‌ی شهر سالم برای اولین در کنفرانسی که در سال ۱۹۸۴ در شهر تورنتوی کانادا به منظور بررسی نتایج گزارش لالوند تشکیل شده بود معرفی گردید. در این کنفرانس پروفیسور لئونارد دهل شهر سالم را شهری تعریف می‌کند که به طور مداوم در ایجاد و یا بهبود شرایط اجتماعی کالبدی و توسعه‌ی منابع فعالیت کند تا به این وسیله امکان عملکرد درست و کامل جهت حداکثر بهره‌برداری از توان انسان‌ها را فراهم آورد. به عبارت دیگر پروفیسور دهل سنتز جدیدی ارائه نمود که در آن دیدگاه‌ها اکولوژیک با دیدگاه‌های جامع بهداشتی تلفیق شده و سپس با استراتژی بهداشت برای همه‌ی سازمان بهداشت جهانی، در هم ادغام گردید. شهر سالم، یک شهر پاک و مبرا از بسیاری آلودگی‌هاست. خدمات بهداشتی و زیست‌محیطی کافی و خوبی در دسترس دارد، دارای امنیت فیزیکی است و مردم می‌توانند در آن شهر با عقاید، فرهنگ و سبک‌های مختلف زندگی مورد علاقه‌ی خود به راحتی ادامه‌ی زندگی دهند. ایده‌ی شهر سالم در ساکنان یک شهر انگیزه‌ی قوی جهت احساس مسئولیت و علاقه‌مندی به محل سکونت خودشان را ایجاد می‌کند. شهر سالم هم از آرمان شهرها متأثر است، هم از این جهت که به دنبال نارضایتی از وضعیت موجود شهرها مطرح شده و در پی ایجاد محیط‌های سالم شهری برای زندگی انسان‌هاست و هم از ایده‌های نوین شهرسازی تأثیر پذیرفته‌است. از این حیث ایده‌ی شهر سالم نه صرفاً یک ایده‌ی آرمان‌گرایانه و تخلیه بلکه ایده‌ای است عملی و اجرایی و تا حدود زیادی جنبه‌های واقع‌گرایانه دارد. راهبرد فضای

کالبدی، شهر سالم و کیفیت زندگی نیز در این راستا با اشاره به ایجاد شهر سالم، محیط کالبدی پاک، امن و با کیفیت بالا، محله‌های فعال، سالم و حامی یکدیگر و ایجاد فرم‌هایی که با ویژگی‌های اجتماعی و فرهنگی سازگار باشد بر رابطه‌ی بین کیفیت فضای کالبدی و زندگی شهروندان تأکید دارد (Bart on, ۲۰۰۰)

ارزشیابی

آرتوربر (۱۹۸۵) ارزشیابی را در معنای عام آن «تعیین ارزش و یا اهمیت یک چیز می‌داند» و به صورت خاص‌تر ارزشیابی را تعیین میزان موفقیت یک برنامه یک درس، یک سلسله آزمایش و ... در رسیدن به هدف‌های اولیه‌ی آن‌ها برمی‌شمارد (کیامنش، ۱۳۷۰)

اولین تعریف ارزشیابی به نام «رالف تایلر» ثبت شده است. وی ارزشیابی را وسیله‌ای برای تعیین میزان رسیدن برنامه به هدف‌های آموزشی می‌داند، تایلر بر این باور بود که پیش نیاز یک ارزشیابی دقیق تعیین اهداف کلی و ویژه است و وظیفه‌ی ارزش‌یابی سنجش این موضوع است که آیا هدف‌ها تحقق یافته‌اند یا خیر.

«ایزرل» نیز ارزشیابی را به عنوان یک گام پایانی در فرایند آموزش، با هدف بهبود آموزش و یا انجام قضاوت در مورد ارزش و اثربخشی برنامه‌های آموزشی تعریف می‌کند. ارزشیابی، اطلاعاتی را برای توجیه اثربخشی برنامه‌های آموزشی فراهم می‌کند که با توجه به این اطلاعات، همواره به استمرار آموزش برای آینده توجه ویژه می‌شود. بسیاری از صاحب‌نظران بر این باور هستند که ارزشیابی یک فرایند منظم برای تعیین ارزش، مقصود یا بهای چیزی است. در واقع ارزشیابی را می‌توان جمع‌آوری منظم از توضیحات و اطلاعات برای تصمیم‌گیری یا قضاوت در مورد چیزی است (Mccoy. Hargie:2001).

ارزشیابی آموزشی

ارزش‌یابی بنابر نظر «دمینگ» پاسخ به این پرسش است که چه چیزی می‌خواهید درباره‌ی فرایند آموزش بدانید؟». ارزش‌یابی آموزشی توجیه وجودی بخش آموزش و فراهم آوردن شواهدی برای هزینه و فایده‌ی سازمان است که هدف آن قضاوت درباره‌ی کیفیت و ارزش برنامه و شناسایی فواید آموزش است. ارزشیابی چنان‌که در ارتباط با آموزش باشد به معنای فرایند قضاوت درباره‌ی جنبه‌هایی از رفتار یادگیرنده است و شامل مجموعه‌ای از مهارت‌هاست که به کمک آن‌ها مشخص

می‌شود یادگیرنده به اهداف تعیین شده و مورد نظر سازمان یا فرد آموزش‌دهنده دست‌یافته است یا خیر. ارزش‌یابی جز جدایی‌ناپذیر یک نظام آموزشی است. (Anderson, H۲۰۱۰).

روش تحقیق

در این مطالعه، روش پژوهش از نظر مسیر توصیفی تحلیلی، از نظر زمان مقطعی، از نظر هدف کاربردی و از نظر میزان ژرفایی پهنانگر است. برای گردآوری اطلاعات نیز از روش اسنادی و میدانی استفاده شده است. البته باید به این نکته نیز اشاره کرد که این پژوهش را می‌توان در شمار پژوهش‌هایی به‌شمار آورد که از آن با عنوان ارزیابی یاد می‌شود. تحقیق ارزیابی با عنوان تحقیق ارزشیابی و گاه حسابرسی اجتماعی نیز می‌آید. تحقیق ارزیابی در پی برآورد پیامدهای اجتماعی برنامه‌ها و اقدامات جاری است (میلر، ۱۷: ۱۳۸۰).

جامعه‌ی آماری پژوهش به چند دسته قابل تقسیم است:

الف) همه‌ی اسناد موجود در رابطه با منطقه‌ی ۱۳ شهرداری تهران، مدیریت پسماند، آموزش‌های مربوط به

این حوزه و آمار و اطلاعات موجود از حجم زیاده‌های بازیافتی جمع‌آوری شده.

ب) آن‌دسته از افراد ساکن در منطقه‌ی ۱۳ شهرداری تهران که انواع آموزش‌های مدیریت پسماند به آن‌ها ارائه شده است.

ج) کارشناسان ادارات بازیافت منطقه ۱۳ و آموزشگران محله نیروی هوایی

- حجم نمونه و روش نمونه‌گیری

الف) در بخش اسنادی، با استفاده از روش نمونه‌گیری هدفمند و در دسترس مدارک موجود، بررسی خواهند شد.

ب) در روش میدانی نیز جامعه‌ی نمونه به چند بخش قابل تقسیم خواهد بود:

در بخش نخست، با استفاده از تکنیک بحث گروهی متمرکز (فوکوس گروپ) در قالب ۵ جلسه ۶ تا ۱۲ نفره از ساکنان محله نیروی هوایی منطقه‌ی ۱۳ شهرداری تهران با توجه به محورهای مشخص شده مورد مصاحبه قرار گرفته‌اند. در بخش بعدی، مدیران محلی و نهادهای ذینفع و پیمانکار طرح و کارشناسان، متخصصین و آموزشگران به‌صورت هدفمند و در دسترس انتخاب شدند.

جدول ۱: افراد مورد مصاحبه

مصاحبه شونده/ جنس	سمت	تحصیلات
مرد	مدیر سرای محله نیرو هوایی	فوق لیسانس
زن	کارشناس سرای محله	فوق دیپلم
زن	کارشناس سرای محله	فوق دیپلم
زن	کارشناس سرای محله	لیسانس
مرد	مدیر بازیافت منطقه	فوق لیسانس
زن	مدیر روابط عمومی منطقه	فوق لیسانس
مرد	پیمانکار طرح	لیسانس
زن	کارشناس بازیافت منطقه	لیسانس
مرد	مسئول کارخانه بازیافت شرق	فوق لیسانس
زن	کارشناس اجتماعی منطقه	لیسانس

در جدول زیر رویکردها، روش ها، تکنیک ها و واحد تحلیل هر کدام از مراحل انجام تحقیق بیان شده است.

جدول ۲: ابزارها، تکنیک ها و واحد تحلیل پژوهش

ردیف	مراحل	رویکردها	روش ها	تکنیک/ ابزار
۱	توصیف اقدام مداخله ای	توصیفی	اسنادی، مشاهده،	نقشه ها، اسناد شهری، فیش -
۲	توصیف اجتماع و دامنه	توصیفی	اسنادی و مصاحبه	بحث گروهی،
۳	برآورد تأثیرات	تبیینی	تطبیقی، سناریو نویسی	بحث گروهی، مشاهده
۴	کاربست	انتقادی	مشارکتی	بحث گروهی

توصیف اقدام مداخله ای

کارفرمای پروژه آموزش شهروندان در زمینه مدیریت پسماند، معاونت امور شهری و فضای سبز شهرداری منطقه ۱۳ تهران و معاونت بازیافت منطقه است. محدوده این پروژه محله نیروی هوایی از محلات ۴ گانه ناحیه ۲ شهرداری منطقه ۱۳ است. محله نیروی هوایی از جمله محلات منطقه و شهر تهران است که طرح پایلوت سازمان مدیریت پسماند در سال ۹۳ در آن اجرا می شود. این طرح که از

اول تیرماه بنابر ابلاغ سازمان مدیریت پسماند در ۱۲ ناحیه شهر تهران آغاز شده است، اقدام به آموزش تفکیک از مبدأ و جمع‌آوری زباله‌های خشک ساکنین محلات پایلوت می‌نماید. منطقه ۱۳ برای این برنامه و به‌طورکلی برای جمع‌آوری پسماندهای خشک، با شرکت پیمان‌کاری سبزینه‌سازان هترا، قرارداد آموزش تفکیک از مبدأ و جمع‌آوری پسماندهای خشک بسته است. براساس این قرارداد، درهر محله هرروز یک ماشین ملودی به همراه یک راننده و کارگر و یک آموزشگر، فعالیت می‌کنند. بنابراین باتوجه به وضعیت پروژه که درحال انجام است و طرح آموزش شهروندان در محلات درحال اجرا است، ارزیابی تأثیرات اجتماعی اقدام مداخله‌ای در بازه‌زمانی حین اجرا انجام خواهد شد. ماهیت این طرح اجتماعی و فرهنگی و مربوط به بهبود سیستم مدیریت خدمات شهری و پسماند است. هدف از انجام این طرح و آموزش شهروندان درزمینه مدیریت پسماند و تفکیک از مبدأ، کاهش هزینه‌های مربوط به چرخه پسماند از طرفی و هزینه‌های مربوط به آلودگی‌های زیست‌محیطی از طرف دیگر است.

نقشه ۱: حوزه مداخله، بلافصل و فراگیر

یافته های تحقیق

در جدول زیر انواع تأثیرات (مستقیم/اولیه، غیر مستقیم/ ثانوی و انباشتی/ فزاینده) از نظر ماهوی، سطح و نوع آن‌ها مورد بررسی قرار گرفته است.

جدول ۳: انواع تأثیرات (مستقیم/اولیه، غیر مستقیم/ثانوی و انباشتی/فزاینده)

ردیف	تأثیرات	ماهیت تأثیرات	سطح تأثیر (اولیه- ثانویه انباشتی)	نوع تأثیر (مستقیم، غیر مستقیم، فزاینده)
۱	افزایش آگاهی مردم در زمینه تفکیک زباله	اجتماعی	اولیه	مستقیم
۲	افزایش مشارکت مردم در حفظ محیط زیست محله	اجتماعی	ثانویه	غیر مستقیم
۳	افزایش مشارکت مردم در فعالیت‌های دیگر محله	اجتماعی	انباشتی	فزاینده
۴	بهبود پاکیزگی سطح محل	محیطی	ثانویه	غیر مستقیم
۵	کم شدن فعالیت زباله‌گردها و آشغال جمع‌کن غیررسمی	محیطی	ثانویه	غیر مستقیم
۶	افزایش درآمد برای شهرداری	اقتصادی	ثانویه	غیر مستقیم
۷	افزایش درآمد برای پیمانکار طرح	اقتصادی	اولیه	مستقیم
۸	کاهش آلودگی‌های محیطی	محیطی	انباشتی	غیر مستقیم
۹	میزان رضایت‌مندی پیمانکار اجرای طرح	محیطی	انباشتی	فزاینده
۱۰	رضایت ساکنین از عملکرد شهرداری در راستای اجرای پروژه	اجتماعی	انباشتی	فزاینده
۱۱	بالا رفتن اعتماد اجتماعی میان آموزش دیدگان	اجتماعی	انباشتی	فزاینده

با توجه به جدول فوق در بین تأثیرات شناسایی شده، افزایش آگاهی مردم در زمینه تفکیک زباله، افزایش مشارکت مردم در حفظ محیط زیست محله، افزایش مشارکت مردم در فعالیت‌های دیگر محله، رضایت ساکنین از عملکرد شهرداری در راستای اجرای پروژه و بالا رفتن اعتماد اجتماعی میان آموزش دیدگان دارای ماهیت تأثیر اجتماعی هستند و تأثیرات افزایش درآمد برای شهرداری و افزایش درآمد برای پیمانکار طرح دارای ماهیت اقتصادی هستند. همچنین اثرات بهبود پاکیزگی سطح محل، کم شدن فعالیت زباله‌گردها، آشغال جمع‌کن غیررسمی و کاهش آلودگی‌های محیطی دارای ماهیت محیطی می‌باشد. و در زمینه سطح تأثیرات افزایش آگاهی مردم در زمینه تفکیک زباله و افزایش درآمد برای پیمانکار طرح دارای سطح تأثیر اولیه می‌باشد. همچنین افزایش مشارکت مردم

در حفظ محیط زیست محله بهبود پاکیزگی سطح محل، کم شدن فعالیت زباله گردها و آشغال جمع کن غیررسمی و افزایش درآمد برای شهرداری دارای سطح تاثیر ثانویه می باشد. ودر نهایت، افزایش مشارکت مردم در فعالیت های دیگر محله، کاهش آلودگی های محیطی، میزان رضایت مندی پیمانکار اجرای طرح رضایت ساکنین از عملکرد شهرداری در راستای اجرای پروژه و بالا رفتن اعتماد اجتماعی میان آموزش دیدگان دارای سطح تاثیر انباشتی می باشد.

در زمینه نوع تاثیر، افزایش آگاهی مردم در زمینه تفیک زباله و افزایش درآمد برای پیمانکار طرح دارای نوع تاثیر مستقیم و افزایش مشارکت مردم در حفظ محیط زیست محله، بهبود پاکیزگی سطح محل، کم شدن فعالیت زباله گردها و آشغال جمع کن غیررسمی، افزایش درآمد برای شهرداری، کاهش آلودگی های محیطی دارای نوع اثر غیر مستقیم می باشد. افزایش مشارکت مردم در فعالیت های دیگر محله، میزان رضایت مندی پیمانکار اجرای طرح، رضایت ساکنین از عملکرد شهرداری در راستای اجرای پروژه، بالا رفتن اعتماد اجتماعی میان آموزش دیدگان نیز دارای نوع تاثیر فزاینده می باشد.

شدت، مدت، ماهیت..، علت و ... تاثیرات

در جدول ذیل شدت، مدت، ماهیت (خواسته، ناخواسته، مثبت، منفی و)....، علت هریک از تاثیرات آمده است.

جدول ۴: شدت، مدت، ماهیت تاثیرات

ردیف	تأثیرات	شدت تأثیرات	مدت	ماهیت تاثیرات	
				خواسته / ناخواسته	مثبت / منفی
۱	افزایش آگاهی مردم در زمینه تفیک زباله	متوسط	بلند مدت	خواسته	مثبت
۲	افزایش مشارکت مردم در حفظ محیط زیست محله	کم	بلند مدت	خواسته	مثبت
۳	افزایش مشارکت مردم در فعالیت های دیگر محله	کم	میان مدت	ناخواسته	مثبت
۴	بهبود پاکیزگی در سطح محل	متوسط	کوتاه مدت	خواسته	مثبت
۵	کم شدن فعالیت زباله گردها و آشغال جمع کن غیررسمی	متوسط	میان مدت	ناخواسته	مثبت
۶	افزایش درآمد برای شهرداری	متوسط	میان مدت	خواسته	مثبت - منفی
۷	افزایش درآمد برای پیمانکار طرح	زیاد	کوتاه مدت	خواسته	مثبت - منفی
۸	کاهش آلودگی های محیطی	متوسط	بلند مدت	ناخواسته	مثبت

۹	میزان رضایت‌مندی پیمانکار طرح	زیاد	بلند مدت	خواسته	مثبت
۱۰	رضایت ساکنین از عملکرد شهرداری در راستای اجرای پروژه	زیاد	کوتاه مدت	ناخواسته	منفی
۱۱	بالا رفتن اعتماد اجتماعی در میان آموزش دیدگان	زیاد	بلند مدت	ناخواسته	منفی

با توجه به جدول فوق از بین تأثیرات شناسایی شده پیامدهای افزایش مشارکت مردم در حفظ محیط زیست و افزایش مشارکت مردم در فعالیت‌های دیگر محله دارای شدت تأثیر کمی می‌باشد و تأثیرات افزایش آگاهی مردم در زمینه تفکیک زباله، بهبود پاکیزگی در سطح محل، کم شدن فعالیت زباله‌گردها و آشغال جمع‌کن غیررسمی، افزایش درآمد برای شهرداری و کاهش آلودگی‌های محیطی دارای شدت متوسط می‌باشد. همچنین افزایش درآمد برای پیمانکار طرح، میزان رضایت‌مندی پیمانکار طرح، رضایت ساکنین از عملکرد شهرداری در راستای اجرای پروژه و بالا رفتن اعتماد اجتماعی در میان آموزش دیدگان دارای شدت تأثیر زیاد می‌باشد.

در زمینه تأثیرات مثبت و منفی، افزایش آگاهی مردم در زمینه تفکیک زباله، افزایش مشارکت مردم در حفظ محیط‌زیست محله، افزایش مشارکت مردم در فعالیت‌های دیگر محله، بهبود پاکیزگی در سطح محل، کم شدن فعالیت زباله‌گردها و آشغال جمع‌کن غیررسمی، کاهش آلودگی‌های محیطی، میزان رضایت‌مندی پیمانکار طرح دارای اثرات مثبت و رضایت ساکنین از عملکرد شهرداری در راستای اجرای پروژه و بالا رفتن اعتماد اجتماعی در میان آموزش دیدگان دارای اثرات منفی می‌باشد. همچنین افزایش درآمد برای شهرداری و افزایش درآمد برای پیمانکار طرح نیز هم می‌تواند دارای اثر مثبت و هم اثر منفی باشد.

جدول ۵: تأثیرات بر اساس گستره و اهمیت

ردیف	تأثیرات	زمان اجرا	نوع	گستره اثر
۱	افزایش آگاهی مردم در زمینه تفکیک زباله	حین اجرا	زیاد	محله‌ای
۲	افزایش مشارکت مردم در حفظ محیط زیست محله	حین اجرا	کم	محله‌ای
۳	افزایش مشارکت مردم در فعالیت‌های دیگر محله	حین اجرا	زیاد	محله‌ای
۴	بهبود پاکیزگی سطح محل	حین اجرا	متوسط	محله‌ای
۵	کم شدن فعالیت زباله‌گردها و آشغال جمع‌کن غیررسمی	حین اجرا	زیاد	محله‌ای
۶	افزایش درآمد برای شهرداری	حین اجرا	متوسط	محله‌ای

۷	افزایش درآمد برای پیمانکار طرح	حین اجرا	زیاد	محلله‌ای
۸	کاهش آلودگی‌های محیطی	حین اجرا	متوسط	محلله‌ای
۹	میزان رضایت‌مندی پیمانکار اجرای طرح	حین اجرا	زیاد	محلله‌ای
۱۰	رضایت ساکنین از عملکرد شهرداری در راستای اجرای پروژه	حین اجرا	متوسط	محلله‌ای
۱۱	بالا رفتن اعتماد اجتماعی میان آموزش دیدگان	حین اجرا	زیاد	محلله‌ای

با توجه به جدول فوق همه تأثیرات شناسایی شده در محدوده زمانی حین اجرا می باشد. واز نظر گستره اثر همه پیامدها دارای گستره محلی می باشند. همچنین در زمینه نوع تأثیر، از بین تأثیرات شناخته شده، تأثیرات افزایش آگاهی مردم در زمینه تفکیک زباله ، افزایش مشارکت مردم در فعالیت های دیگر محله، کم شدن فعالیت زباله گردها و آشغال جمع کن غیررسمی، افزایش درآمد برای پیمانکار طرح، میزان رضایت مندی پیمانکار اجرای طرح، و بالا رفتن اعتماد اجتماعی میان آموزش دیدگان دارای نوع تأثیر زیاد می باشند و فقط تأثیر افزایش مشارکت مردم در حفظ محیط زیست محله دارای نوع تأثیر کم می باشد. سایر پیامدهای جدول فوق دارای نوع تأثیر متوسطی می باشند.

تأثیرات اولویت‌بندی شده برای برآورد پیامدها

در جدول زیر تأثیرات اولویت بندی شده پیامدها با توجه به نتایج مصاحبه ها و فوکوس گروپ های انجام شده بیان شده است.

جدول ۶: سازوکار تأثیرات

ردیف	تأثیرات	سازوکار تأثیرات
۱	افزایش آگاهی مردم در زمینه تفکیک زباله	مصاحبه‌ها نشان می‌دهد در اثر آموزش‌هایی که طی سال‌ها به انحاء مختلف به شهروندان و گروه‌های مختلف اعم از دانش‌آموزان و خانواده‌ها داده شده، سطح آگاهی و اطلاع مردم در زمینه تفکیک زباله و پیامدهای مختلف زیست‌محیطی و اقتصادی آن بالا رفته است
۲	افزایش مشارکت مردم در حفظ محیط‌زیست محله	نتایج مصاحبه‌ها و فوکوس گروپ‌ها نشان می‌دهد که آموزش و اطلاع‌رسانی در زمینه‌ی مدیریت پسماند علی‌رغم اینکه دانش و آگاهی شهروندان را افزایش داده است اما تنها مشارکت بخش کوچکی از جامعه را جلب نموده است.
۳	افزایش مشارکت مردم در فعالیت‌های دیگر محله	آموزش و افزایش آگاهی در زمینه‌ی مدیریت پسماند، مشارکت را درموضوع مربوطه خیلی کم توانسته است جلی کند و این میزان مشارکت

		بر گستره شدن آن در سایر فعالیت‌ها محله و مدیریت محلی تاثیر نداشته است.
۴	کم شدن فعالیت زباله‌گردها و آشغال جمع‌کن غیررسمی	با آموزش و افزایش آگاهی شهروندان و انجام تفکیک زباله و دفع مناسب و به موقع آن فعالیت زباله‌گردها و آشغال جمع‌کن‌های غیررسمی در محله کم می‌شود
۵	افزایش درآمد برای شهرداری	افزایش مشارکت مردم در طرح تفکیک زباله به صورت غیرمستقیم باعث افزایش درآمد برای سیستم خدمت شهری و شهرداری می‌شود زیرا با باعث کاهش هزینه‌های این بخش می‌گردد و هزینه‌ها به سایر بخش‌ها انتقال می‌یابد.
۶	افزایش درآمد برای پیمانکار طرح	آموزش باعث افزایش آگاهی شهروندان و افزایش مشارکت آنها در تفکیک زباله و تولید زباله‌ی خشک ارزشمند می‌شود
۷	کاهش آلودگی‌های محیطی	آموزش باعث افزایش آگاهی در زمینه‌ی نحوه‌ی دفع مناسب زباله در ساعات مشخص و کاهش آلودگی‌های محیطی مانند موش شده است.
۸	میزان رضایتمندی پیمانکار اجرای طرح	آموزش باعث افزایش مشارکت در تفکیک زباله و برنامه‌ی منظم و هماهنگ با پیمانکار برای جمع‌آوری آن شده که باعث افزایش حجم تولید زباله‌ی خشک و افزایش درآمد پیمانکار شده است.
۹	رضایت ساکنین از عملکرد شهرداری در راستای اجرای پروژه	تمیز شدن محله به صورت غیرمستقیم بر رضایت از عملکرد شهرداری دارد البته به دلیل کمبود امکانات این رضایتمندی در حد کمی است
۱۰	بالا رفتن اعتماد اجتماعی در میان آموزش دیدگان	افزایش آگاهی در کنار فعالیت منظم پیمانکار و شهرداری باعث ایجاد اعتماد بین شهروندان شده است که در اجرای طرح مشارکت و همکاری می‌کنند.

نتیجه گیری و کاربست

با توجه به مطالب مطرح شده مهم ترین تاثیرات شناسایی شده آموزش شهروندان در زمینه مدیریت پسماند در میان شهروندان منطقه ۱۳ شهر تهران به صورت زیر است.

در بین تاثیرات شناسایی شده، افزایش آگاهی مردم در زمینه تفکیک زباله، افزایش مشارکت مردم در حفظ محیط زیست محله، افزایش مشارکت مردم در فعالیت‌های دیگر محله، رضایت ساکنین از عملکرد شهرداری در راستای اجرای پروژه و بالا رفتن اعتماد اجتماعی میان آموزش دیدگان دارای ماهیت تاثیر اجتماعی هستند و تاثیرات افزایش درآمد برای شهرداری و افزایش درآمد برای پیمانکار

طرح دارای ماهیت اقتصادی هستند. همچنین اثرات بهبود پاکیزگی سطح محل، کم شدن فعالیت زباله گردها، آشغال جمع کن غیررسمی و کاهش آلودگی های محیطی دارای ماهیت محیطی می باشد. و در زمینه سطح تاثیرات افزایش آگاهی مردم در زمینه تفکیک زباله و افزایش درآمد برای پیمانکار طرح دارای سطح تاثیر اولیه می باشد. همچنین افزایش مشارکت مردم در حفظ محیط زیست محله بهبود پاکیزگی سطح محل، کم شدن فعالیت زباله گردها و آشغال جمع کن غیررسمی و افزایش درآمد برای شهرداری دارای سطح تاثیر ثانویه می باشد. و در نهایت، افزایش مشارکت مردم در فعالیت های دیگر محله، کاهش آلودگی های محیطی، میزان رضایت مندی پیمانکار اجرای طرح رضایت ساکنین از عملکرد شهرداری در راستای اجرای پروژه و بالا رفتن اعتماد اجتماعی میان آموزش دیدگان دارای سطح تاثیر انباشتی می باشد.

در زمینه تاثیرات مثبت و منفی، افزایش آگاهی مردم در زمینه تفکیک زباله، افزایش مشارکت مردم در حفظ محیط زیست محله، افزایش مشارکت مردم در فعالیت های دیگر محله، بهبود پاکیزگی در سطح محل، کم شدن فعالیت زباله گردها و آشغال جمع کن غیررسمی، کاهش آلودگی های محیطی، میزان رضایت مندی پیمانکار طرح دارای اثرات مثبت و رضایت ساکنین از عملکرد شهرداری در راستای اجرای پروژه و بالا رفتن اعتماد اجتماعی در میان آموزش دیدگان دارای اثرات منفی می باشد. همچنین افزایش درآمد برای شهرداری و افزایش درآمد برای پیمانکار طرح نیز هم می تواند دارای اثر مثبت و هم اثر منفی باشد. همچنین همه تاثیرات شناسایی شده در محدوده زمانی حین اجرا می باشد. و از نظر گستره اثر همه پیامدها دارای گستره محلی می باشند. در زمینه نوع تاثیر، از بین تاثیرات شناخته شده، تاثیرات افزایش آگاهی مردم در زمینه تفکیک زباله، افزایش مشارکت مردم در فعالیت های دیگر محله، کم شدن فعالیت زباله گردها و آشغال جمع کن غیررسمی، افزایش درآمد برای پیمانکار طرح، میزان رضایت مندی پیمانکار اجرای طرح، و بالا رفتن اعتماد اجتماعی میان آموزش دیدگان دارای نوع تاثیر زیاد می باشند و فقط تاثیر افزایش مشارکت مردم در حفظ محیط زیست محله دارای نوع تاثیر کم می باشد. سایر پیامدهای جدول فوق دارای نوع تاثیر متوسطی می باشند.

راهکارهای مدیریتی

نظام کاربست اجرایی نتیجه مطالعات و بررسی‌ها و خروجی مصاحبه‌ها و فکوس گروپ‌ها و مشاهدات میدانی و نظرات و پیشنهادات و راهکارهای ذینفعان این طرح است. تلاش شده تا در بررسی‌های خود به راهکارهای واقعی و قابل اجرا برای بهبود طرح برسیم. بنابراین تلاش شده است تا اولاً هر یک از راهکارهای انجام شده مشخص، گویا و شفاف باشد، واحد اجرا کننده آن مشخص گردد و قابل اجرا باشد، در سطح خرد ارائه گردد و از کلی گویی جلوگیری شود.

جدول شماره ۷ راهکارهای پیشنهادی و کاربست اجرایی

ردیف	راهکار	نوع	واحد اجراکننده
۱	افزایش زمان فعالیت آموزشگران و خودرو ملودی در محله جهت پوشش گروه‌های مختلف و اقشار ساکن در محله	زیر ساختی	پیمانکار طرح و اداره ی بازیافت
۲	تهیه بانک اطلاعاتی دقیق و الکترونیک از شهروندان مشارکت کننده در مدیریت پسماند و ارائه کد اشتراک الکترونیک به ایشان	زیر ساختی	اداره ی بازیافت
۳	ارائه بسته‌های تشویقی بیشتر و متنوع تر و منظم به خانواده‌ها و مشترکین فعال	اجتماعی و فرهنگی	اداره بازیافت و اجتماعی فرهنگی و آموزشهای شهروندی
۴	آموزش به گروه‌های سنی در حال رشد مانند کودکان و دانش آموزان	اجتماعی و فرهنگی	اداره بازیافت و اجتماعی فرهنگی و آموزشهای شهروندی
۵	به کارگیری زباله گردها و آشغال جمع کن های غیر رسمی برای جمع آوری زباله	اداری و خدماتی	پیمانکار طرح اداره ی بازیافت
۶	افزایش امکانات در سطح محله و خانواده‌ها برای اجرای طرح بر اساس اهداف مانند سطل های زباله ی مخصوص زباله ی خشک به تفکیک مواد قابل بازیافت	زیر ساختی	پیمانکار طرح و اداره ی بازیافت
۷	واگذاری بخشی از اجرای طرح به ساکنین و شهروندان برای رسیدن به برنامه ریزی و مدیریت مشارکتی و افزایش حس تعلق و مسئولیت جامعه ی محلی	اجتماعی و فرهنگی	اداره بازیافت و اجتماعی فرهنگی و آموزشهای شهروندی

فهرست منابع

- احمدی، غلامرضا؛ حکیمی، سیدحسن (۱۳۹۱). بررسی مسائل و مشکلات شیو هپای موجود ارزشیابی مدیران از دیدگاه ارزشیابی شوندگان و ارزشیابی کنندگان. فصلنامه مدیریت در آموزش و پرورش، شماره ۲۶.
- احمدی، نسترن؛ ضرغامی، مسعود و شهرام صمدی خادم (۱۳۹۱)، "بررسی میزان مشارکت مردم شهر همدان در طرح تفکیک از مبدأ"، مجموعه مقالات سومین کنفرانس برنامه ریزی و محیط زیست، ۵ آذر، دانشگاه تهران.
- بهرامی، اعظم؛ احمدی، غلامرضا؛ سعادت‌مند، زهره و زهره عباسی (۱۳۹۲). بررسی شاخصهای ارزشیابی عملکرد مدیران شهر اصفهان از دیدگاه مدیران و معلمان. فصلنامه علمی پژوهشی رهیافتی نو در مدیریت آموزش. سال چهارم. شماره ۳. صص ۱۵۱-۱۴۱.
- تمیزی فر، ریحانه (۱۳۹۰)، "ارزیابی تأثیرات اجتماعی پروژه ارتقاء فرهنگ تفکیک پسماند از مبدأ". کارفرما: معاونت امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری منطقه ۱۶.
- جی برج، رابل (۱۳۸۹). راهنمای عملی ارزیابی تأثیرات اجتماعی. مترجمان. ترجمه محمدعلی رضانی، مرتضی قلیچ. تهران: نشر جامعه شناسان.
- دو مازیه، ژوفر. (۱۳۸۵). «زمان فراغت از دیدگاه و جامعه شناسانه»، ترجمه‌ی م آدینه، فرهنگ و زندگی، ش ۱۲.
- راینر و همکاران (۱۳۹۰). مدیریت پسماند و بازیافت منابع، ترجمه محمد رضا صبور و همکاران، انتشارات دانشگاه صنعتی خواجه نصیرالدین طوسی.
- رضوانی، اصغر (۱۳۹۲). جغرافیا و صنعت توریسم، انتشارات دانشگاه پیام نور.
- شاهکوهی، علیرضا و خوش فر، غلامرضا و نگاری، اعظم (۱۳۹۴). بررسی میزان مشارکت شهروندان در مدیریت پسماند خانگی مورد شناسی: شهر مشهد، فصلنامه آمایش شهری - منطقه ای، دوره ۵، شماره ۱۵.
- صالحی، صادق و قدمی مصطفی و همتی گویمی، زهرا (۱۳۹۱). بررسی رفتارهای محیط زیستی در بین گردشگران ساحلی (مطالعه موردی: گردشگران ساحلی شهر بوشهر در ایام نوروز)، فصلنامه برنامه ریزی و توسعه گردشگری، دوره ۱، شماره ۱.
- عمادزاده، محمد کاظم و پیر علی، وحید (۱۳۹۱). بررسی عوامل موثر بر رفتار بازیافتی و مشارکت شهروندان در برنامه های بازیافتی، تهران: دومین کنفرانس برنامه ریزی و مدیریت محیط زیست.
- کاپرا، فریتیف (۱۳۸۶) پیوندهای پنهان: تلفیق گستره های زیستی، شناختی و اجتماعی حیات در علم پایداری، ترجمه محمد حریری اکبری، تهران: نشر نی.

- کریمی، رامین (۱۳۹۲). بررسی عوامل اجتماعی و فرهنگی موثر بر مشارکت شهروندی (مورد مطالعه: تفکیک زباله از مبدأ در شهر تهران)، پایان نامه کارشناسی ارشد، تهران، دانشگاه تربیت معلم.
- کیانی، زهرا (۱۳۹۲)، "مطالعه کیفی از کنش شهروندان در مورد پسماند در محله نیروهوایی"، اداره کل مطالعات اجتماعی و فرهنگی منطقه ۱۳.
- لینچ، کوین (۱۳۹۲). سیمای شهر. مترجم: منوچهر مزینی، نشر دانشگاه تهران.
- میلر، دلبرت، (۱۳۸۰)، "راهنمای سنجش و تحقیقات اجتماعی"، ترجمه هوشنگ نایی، تهران، نشرنی.
- معاونت اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران (۱۳۸۹)، آیین نامه ها و دستور العمل های ارزیابی اجتماعی . اداره کل مطالعات اجتماعی و فرهنگی.
- مظاهری، محمد مهدی و کرامتی نژاد، حسین (۱۳۹۲) بررسی میزان تاثیر آموزش های چهره به چهره عوامل شهرداری تهران بر رفتار شهروندان در مبحث مدیریت پسماند، فصلنامه مطالعات مدیریت شهری، شماره (پیاپی ۱۴).
- نورپور، علیرضا و همکاران (۱۳۹۲). بررسی فرآیند مدیریت پسماند در جهان و ایران، تهران: نشر مدیریت فناوری اطلاعات و مرکز اسناد.
- نوابخش، مهرداد و ارجمند سیاه پوش، اسحاق (۱۳۸۸). مبانی توسعه پایدار شهری، تهران: انتشارات جامعه شناسان.

Andreson, H. (2010). Developing a comprehensive faculty evaluation system. UK: Higher Education Press.

Aultman, L. P. (2006). An unexpected benefit of formative student evaluation. College Teaching, 54 (25), 1-8.

Barton, Hugh & Catherine (2000) Tsourou ,Healthy Urban Planning: a WHO Guide to Planning for People, London and New York,

Blowers, Andrew " Planning for sustainable Environment", A Report the town and country planning Association, London, Ear Thescam Pub, 1994.

Hart, J. (1999). A study of social competency of academic staff. Journal Evaluation, 4 (1), 23-41.

Mccoy, maired. Hargie, Owen D.W (2001), Evaluating evaluation: implications for assessing quality, International Journal of Health Care Quality Assurance.

Parsons, Talcott (1937) The Structure of Social Action, New York: McGraw-Hill.